
Školné může připravit stát o miliardy

Školné může připravit stát o miliardy

12.12.2011, Profit, Strana 16, byznys, autor: Jaromír Bartůněk

Jen co se ministr školství Josef Dobeš zbavil balvanu v podobě nepohodlného vicekancléře Ladislava Bátory, vystupují v době škrťů a úspor na světle světa ještě o mnoho vážnější problémy než pouze ty personální.

Návrh zákona o takzvané finanční pomoci studentům, který zavede školné na vysokých školách, může mít podle některých rektorů až miliardový dopad na státní rozpočet. Dobešovi, proti němuž stojí jako vozová hradba reprezentace vysokých škol, zůstává v této problematice oporou prezident Václav Klaus. Studovat veřejnou VŠ zadarmo je podle něj parazitování studentů na zbytku společnosti. Vysoká škola, míní Klaus, je něco, čím každý výrazným a zásadním způsobem zvyšuje svůj lidský kapitál - „jde o osobní investici“.

Ta má ale svá úskalí pro stát, jenž se tváří, že chce být dobrým hospodářem. Docela dobře je vystihla Rada vysokých škol, ze zákona vrcholný orgán reprezentace VŠ. Mínil, že půjčky na školné poskytované komerčními institucemi povedou k vysokému zadlužení budoucích absolventů VŠ i jejich domácností. Například Američané za studia dluží již rekordní téměř bilion dolarů (zhruba 18 bilionů korun).

Rada Dobešovi dále vytkla, že návrh samotný je v rozporu s programovým prohlášením vlády. Ta se v něm zavázala, že zavede účinný systém finanční pomoci studentům opírající se o základní studijní granty pro všechny posluchače VŠ. Ty ale z návrhu vypadly. Ve věcném záměru schází i exaktní analýza dopadů na rozpočet například z hlediska daňových slev.

Návrh zákona je také v rozporu s koaliční smlouvou, neboť ta počítala, že absolventi začnou půjčku na školné splácet až po dosažení průměrného platu v zemi. Dobeš teď ale zapracoval opatření, že půjčka se bude splácet, jakmile plat vysokoškolačka dosáhne dvojnásobku minimální mzdy. Tedy 16 tisíc korun, jestliže by se školné platilo už dnes. To je o 7 500 korun nižší hranice.

Na vysvětlenou dodejme, že školné v maximální výši 20 tisíc korun ročně bude zavedeno od akademického roku 2013/2014 a musí být školám zapláceno ihned (půjče tedy o platbu přímou, nikoli odloženou). Návrh zákona popisuje celkem šest variant, jak si bude moci student půjčit. Zřejmě zvítězí ta, kdy uzavře smlouvu u komerčního finančního ústavu.

Návrh je výhodný pouze pro komerční banky

Česká konference rektorů, vedle Rady VŠ druhý nejvyšší orgán, se rovněž domnívá, že v návrhu nejsou vyjádřeny dopady na státní rozpočet, které by se prý i v minimálních variantách pohybovaly v řádu stovek milionů korun. Rektor AMU Ivo Mathé říká, že „podle některých výpočtů mohou dopady na státní rozpočet dosáhnout i miliardových hodnot“. Rektoři se bojí, že by se veškeré dopady řešily na úkor financí určených vysokým školám. „Návrh se tak stává výhodný pouze pro komerční banky, nikoli pro studenty či vysoké školy,“ varoval rektor VŠE Richard Hindls.

Jeho úvaha je opodstatněná. Školným chce Dobeš zazáplatovat skutečnost klesajících výdajů na terciární vzdělávání. Zatímco letos bylo pro vysoké školy vyčleněno více než 20,1 miliardy korun, v návrhu na příští rok to je jen 18,85 miliardy. „Ze dne na den to činí pokles o 6,5 procenta,“ podotýká Mathé. Přitom počet posluchačů českých VŠ se od roku 2001 zvýšil téměř dvojnásobně. Před 10 lety jich bylo 203 tisíc, nyní 408 tisíc. Zástupci škol poukázali též na fakt, že Česko silně zaostává ve výdajích na vysoké školství za vyspělými zeměmi. Patnáctka zemí OECD dává na tyto účely průměrně 1,5 procenta HDP, Česko v příštím roce jen 0,55 procenta.

Úroky zaplatí stát

Vraťme se ale k návrhu zákona, abychom výše uvedené připomínky pochopili v celém kontextu. Varianta první, popisující mechanismus půjček na školné, počítá se zřízením zcela nového ústavu při ministerstvu školství s názvem Centrum správy financování pomoci studentům. Půjčky by poskytoval tento ústav a prostředky by pocházely z fondů státní Českomoravské záruční a rozvojové banky (ČMZRB). Tato varianta počítá i s vybudováním systému, který by vedl veškeré informace o studentech a související agendu. Centrum (jeho zřízení by jistě vyšlo na stovky milionů) by školné

zasílalo přímo na účet dané vysoké školy. Dluh studenta by byl úročen po celou dobu jeho trvání, tedy ode dne poskytnutí půjčky.

Varianta druhá, jak bylo řečeno, zřejmě vítězná, počítá de facto s tím, že studenti uzavřou smlouvu o půjčce u komerčního subjektu. Posluchač VŠ neplatí úrok (půjčka mu také není úročena) v období mezi poskytnutím půjčky a okamžikem, kdy začíná půjčku splácet. Úrokové náklady na poskytnutý kapitál za bezúročnou dobu (od poskytnutí půjčky do okamžiku začátku splácení) by uhradil stát prostřednictvím ČMZRB. Při statisících studentů by to však znamenalo pro stát vynaložit i několik miliard ročně.

Právě v tomto případě, že by stát úroky za posluchače VŠ uhradil už v průběhu studia (ti by státu nemuseli nic vrátet), lze ale počítat s tím - vrátíme-li se k varování Hindlse -, že by byly osekány rozpočty vysokých škol. Předsednictvo Rady VŠ i proto žádá Dobeše, aby zajistil komplexní přepracování záměru zákona.

Z kapsy do kapsy

Vezmeme-li v úvahu, kolik finančních prostředků už asi příprava systému školného stála daňové poplatníky (z něčeho se musely zaplatit všechny ty konference, pracovní týmy, vypracování takzvané Bílé knihy), a vezmeme-li v potaz i hrozbu vysokých budoucích dopadů na státní rozpočet, lze se spíš přiklonit k názoru akademiků, že systém je z dlouhodobého hlediska nepřijatelný.

Snaha Dobeše (potažmo vlády), kteří de facto chtějí jen přelít peníze z jedné kapsy do druhé - ubrat univerzitám na úkor školného a nalít tyto seškrтанé miliardy do bank v podobě splátek za úroky studentstva - se jeví jako naprostý odklon od dlouhodobě prosazované strategie vzdělanostní společnosti, jejíž podstatou jsou inovace, výzkum a vývoj. A na ty by měl přece rozumný stát sázet nejvíc. Proto nelze Dobešův návrh brát vážně jako skutečnou reformu, kterou vysoké školy potřebují.